

KANTAJA	Kaupan liitto ry
VASTAAJA	Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
KUULTAVA	Suomen Kotidata Oy
ASIA	Työehtosopimuksen tulkinta

KÄSITTELY TYÖTUOMIOISTUIMESSA

Asia on ratkaistu asianosaisten suostumuksella kirjallisessa menettelyssä.

TYÖEHTOSOPIMUKSEN MÄÄRÄYKSET

Kaupan liitto ry:n ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n välisessä kaupan työehtosopimuksessa 1.2.2020-31.1.2022 on muun muassa seuraavat määräykset:

1 § Sopimuksen ulottuvuus

1. Sopimusta noudatetaan yrityksessä, jonka toimialana on

- a. vähittäiskauppa
- b. tukkukauppa
- c. agentuuritoiminta
- d. kioskikauppa
- e. huolto- ja liikenneasematoiminta
- f. kaupan palvelu- ja tukitoiminta
- g. konevuokraus.

2. Sopimus koskee työaikalain alaisia työntekijöitä.

=====

KANNE

Vaatimukset

Kaupan liitto ry on vaatinut työtuomioistuinta vahvistamaan, että kaupan työehtosopimus soveltuu työehtosopimuslain 4 §:n nojalla Suomen Kotidata Oy:ssä.

Perusteet

Taustaa

Suomen Kotidata Oy (jäljempänä ”Kotidata”) on hyväksytty ja liittynyt Kaupan liitto ry:n jäseneksi toukokuussa 2019. Ennen Kaupan liittoon järjestäytymistä Kotidata ei ollut ollut

minkään työnantajaliiton jäsen. Kotidata oli myös ennen järjestäytymistä Kaupan liitto ry:een soveltanut kaupan työehtosopimusta.

Ammattiliitto Pro ry, joka ei ole kaupan työehtosopimuksen sopijaosapuoli, oli erityisesti kevään ja kesän 2020 aikana lähestynyt suoraan Kotidataa vaatien yhtiötä soveltamaan Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n ja Ammattiliitto Pro ry:n välistä ICT-alan toimihenkilöiden työehtosopimusta kaupan työehtosopimuksen asemesta. Ammattiliitto Pro ry oli pyrkinyt neuvottelemaan sovellettavasta työehtosopimuksesta suoraan Kotidatan kanssa, kuulematta muita liittoja.

Kotidatan henkilöstö marssi ulos 22.-27.7.2020 välisenä aikana ilman ennakoilmoitusta. Kaupan liitto ry:n käsityksen mukaan laittoman ulosmarssin taustalla oli Ammattiliitto Pro ry. Ammattiliitto Pro ry toimitti valtakunnansovittelijalle ennakoilmoituksen seuraavasta työnseisauksesta aikavälille 12.-14.8.2020.

Kaupan liitto ry ja Ammattiliitto Pro ry kävivät sovintoneuvotteluja valtakunnansovittelijan johdolla 3.-7.8.2020. Valtakunnansovittelija katsoi, ettei tapauksessa ole annettavissa sovintoehdotusta ennen kuin asia on ratkaistu työtuomioistuimessa. Ammattiliitto Pro ry ei suostunut Kaupan liitto ry:n pyyntöön ilmoitetun työtaistelutoimenpiteen lykkäämisestä siihen asti, että osapuolilla on käytettävissään työtuomioistuimen ratkaisu kaupan työehtosopimuksen soveltamisesta Kotidatassa.

Asia tulee ratkaista työtuomioistuimessa mahdollisimman nopeasti, jotta tulevilta työtaistelutoimenpiteiltä vältytään. Epäselvä oikeustila on omiaan vaarantamaan Kotidatan liiketoimintaedellytyksiä ja työpaikkojen säilymistä.

Työehtosopimuksen normaalisisitovuus

Kotidatassa voidaan soveltaa kaupan työehtosopimusta normaalisisitovuuden perusteella.

Normaalisisitovaa työehtosopimusta sovelletaan yritykseen, joka kuuluu työnantajaliittoon ja joka harjoittaa toimintaa asianomaisen työehtosopimuksen soveltamisalalla. Normaalisisitova työehtosopimus ohittaa yleissitovan työehtosopimuksen.

Kaupan liitto ry:n sääntöjen mukaan liiton jäsenenä voi olla kaupan alan yritys. Liitto tutkii ja arvioi yrityksen edellytyksiä liittyä liiton jäseneksi ennen kuin se hyväksyy jäsenhakemuksen.

Kotidata on Kaupan liitto ry:n jäsen, joten työehtosopimuslain 4 §:n mukainen jäsenyyttä työnantajajyhdistyksessä koskeva kriteeri täyttyy. Koska yritys toimii kaupan työehtosopimuksen soveltamisalalla, myös työehtosopimuslain 4 §:n mukainen edellytys toiminnan harjoittamisesta asianomaisen työehtosopimuksen soveltamisalalla täyttyy.

Toimialaperiaate määrittää kaupan työehtosopimuksen sovellettavuuden

Toimialaperiaatteen mukaisesti kaupan työehtosopimusta voidaan soveltaa koko yrityksen toimintaan.

Kaupan työehtosopimus on työntekijämäärällä mitattuna Suomen laajimpia, ja sen soveltamisalalla harjoitetaan hyvin monenlaista toimintaa. Olennainen osa kauppaa on myös sen yhteydessä tapahtuva palvelu- ja tukitoiminta.

Kaupan työehtosopimuksen soveltamista on vakiintuneesti määritetty niin kutsutun toimialaperiaatteen mukaisesti. Toimialaperiaatteella tarkoitetaan sitä, että työehtosopimusta so-

velletaan lähtökohtaisesti kaikkiin alan yrityksissä tehtäviin töihin. Päätoimialan työehtosopimusta sovelletaan tällöin myös sellaisiin muihin toimintoihin, jotka sinänsä voisivat kuulua jonkin toisen työehtosopimuksen piiriin. Soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, onko tietylle ammattiryhmälle omia määräyksiä kaupan työehtosopimuksessa. Ammattiryhmäpöytäkirjojen lisäksi kaupan työehtosopimuksessa on palkkaluokittelun / vaativuustasojen yleiskuvaus, jotta niin kutsutuille vieraiden alojen työntekijöille voidaan määrittää oikea palkkaryhmä.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että kaupan alan yrityksillä voi olla hyvin monenlaista kaupan liittyvää ja sitä tukevaa toimintaa, joka kuitenkin kuuluu toimialaperiaatteen nojalla kaupan työehtosopimuksen soveltamisalaan.

Päätoimialaa määritettäessä tilannetta arvioidaan kokonaisuutena. Keskeisin kriteeri on yritystoiminnan tosiasiallinen luonne.

Kotidatan ydintoiminta on kauppaa

Kotidatan liiketoiminta rakentuu erityisesti kuluttajille suunnattujen laitteiden ja ohjelmistojen kauppaan. Tuotteita ovat muun muassa erilaiset kuluttajille suunnatut digitaaliset älylaitteet (mobiililaitteet, tietokoneet, kodin älykkäät turva- ja hälytysratkaisut) ja niihin asennettavat ohjelmistot.

Tuotteiden myynti tapahtuu yrityksen omassa toimipisteessä, yhteistyökumppaneiden liiketiloissa (joko pysyvästi tai pop up -periaatteella), asiakkaan kotona sekä jatkossa myös verkkokaupassa. Yritys myy omia laitteitaan tai välittää yhteistyökumppaneiden laitteita loppukäyttäjälle (välityskauppa tai agentuuritoiminta).

Kotidatalla on paljon erilaisia yhteistyökumppaneita. Palveluyhteistyö on alkanut pankki-alan, media-alan ja muiden kaupan alojen toimijoiden kanssa. Tämän jälkeen toiminta on laajentunut muun muassa yhteistyöksi eläkeläisjärjestöjen, kodin turvateknisiä ratkaisuja tarjoavan toimijan ja teleoperaattoreiden kanssa. Kotidata ei ole kuitenkaan teleoperaattoreiden alihankkija tai heidän toimintansa jatke.

Kotidatalle palvelutoiminta on olennainen keino päästä rakentamaan pitkäaikaisia ja luotettavia asiakkuussuhteita. Palvelutarjontaan kuuluu muun ohella tuotteiden käytön opastus ja asennus. Asiakkaat voivat ostaa Kotidatalta palvelun, tuotteen tai molemmat. Palvelutoiminta yksinään ei kuitenkaan ole Kotidatalle kannattavaa liiketoimintaa. Lähtökohtaisesti kaikkien työntekijöiden toimenkuvaan kuuluu palvelujen myymisen ja toteuttamisen lisäksi myös tuotteiden myyminen asiakkaille.

Kotidatan yritystoiminnan tosiasiallinen luonne on siten kauppaa, sillä kaikki yhteistyökumppanuudet ja toiminnot tähtäävät lopulta tuotteiden myyntiin ja siitä seuraavaan kannattavaan liiketoimintaan.

VASTAUS

Vastaus kannevaatimukseen

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry on ilmoittanut, että kantajalla ja vastaajalla ei ole erimielisyyttä kaupan työehtosopimuksen soveltamisalasta. Ammattiliitto on lausunut, että Suomen Kotidata Oy:ssä voidaan soveltaa kaupan työehtosopimusta, mikäli yrityksen toimialansa puolesta voidaan katsoa kuuluvan kaupan työehtosopimuksen soveltamisalan piiriin eikä ole osoitettavissa toimialalle paremmin soveltuvaa, normaalisitovuuden syrjäyttävää yleissitovaa työehtosopimusta.

Perusteet

Koska kaupan työehtosopimuksen osapuolilla ei ole erimielisyyttä sopimuksen soveltamisalasta, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:llä ei sinällään ole oikeudellista intressiä asiassa. Oikeudellisen intressin puutteen ja kanteeseen vastaamiseen varatun lyhyen määräajan johdosta Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:llä ei ole ollut mahdollisuutta selvittää Kotidatan liiketoiminnan yksityiskohtia ja yrityksessä suoritettavien työtehtävien sisältöä.

Kaupan työehtosopimus tulee lähtökohtaisesti sovellettavaksi niin kutsutun normaalisitovuuden perusteella Kaupan liitto ry:een liittyneessä yrityksessä. Toimialaperiaatteen mukaisesti kaupan työehtosopimusta voidaan lähtökohtaisesti soveltaa kaikkiin Kotidatassa tehtäviin työtehtäviin, mikäli työehtosopimus tulee yrityksessä sovellettavaksi.

Tästä yrityksen järjestäytymisen ja toimialaperiaatteen mukaisesta työehtosopimuksen soveltamisesta saattaa muodostaa poikkeuksen se, että yrityksessä on hallinnollisesta toiminnasta erillisiä pidettäviä omia, toisen työehtosopimuksen alaan kuuluvia toimintoja, joihin tulee sovellettavaksi kyseisen alan työehtosopimus. Tällainen tilanne on ollut mm. työtuomioistuimen lausunnossa TT:1999-42. Tapauksessa katsottiin, että yritys oli järjestäytymisensä perusteella sidottu lasikeraamisen yhdistyksen teollisuuden toimihenkilöitä ja työntekijöitä koskeviin työehtosopimuksiin, joita sovellettiin teollisuuslinjaperiaatteen mukaisesti. Teollisuuslinjaperiaatteesta poiketen sovellettavaksi tulisi myyjiä ja varastotyöntekijöitä koskeva sopimus, jos käräjäoikeudessa osoittautuisi, että ko. myymälää oli pidettävä sellaisena yhtiön teollisesta ja hallinnollisesta toiminnasta erillisenä toimintana, jolla on tavanomaisen vähittäismyyntiliikkeen asema. Mikäli katsottaisiin, että myymälällä ei ole tällaista asemaa, voisi lasikeraamisen yhdistyksen toimihenkilösopimus tulla kyseeseen, edellyttäen, että työntekijän tehtävää on pidettävä sopimuksessa tarkoitettuna toimihenkilötehtävänä.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ei tässä yhteydessä pysty ottamaan kantaa siihen, onko Kotidatassa tällaisia hallinnollisesta toiminnasta erillisiä toimintoja. Ammattiliitolla ei ole tarkempaa tietoa myöskään työntekijöiden työtehtävien sisällöstä.

Työtuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan normaalisitovuus voi tulla sivuutetuksi ainoastaan tilanteessa, jossa työehtosopimus ei sovellu yrityksessä tehtävään työhön, ja voidaan sen sijaan osoittaa toimintaan paremmin soveltuva yleissitova työehtosopimus. Näin on ollut muun muassa työtuomioistuimen ratkaisemassa lausuntoasiassa TT:2012-132, jossa katsottiin, että Helsinki-Vantaan lentokentällä tehtävä turvatarkastustyö ei kuulunut kiinteistöpalvelualan työehtosopimuksen soveltamisalaan, ja siihen oli yrityksen järjestäytymisestä riippumatta sovellettava vartiointialan yleissitovaa työehtosopimusta.

Mikään muu Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n solmima työehtosopimus kuin kaupan työehtosopimus ei voi tulla sovellettavaksi Kotidatassa. Ammattiliiton tiedossa ei ole muutaakaan työehtosopimusta, joka paremman soveltuvuutensa vuoksi voisi syrjäyttää pääperiaatteenä noudatettavan työehtosopimuslain mukaisen sidonnaisuuden.

Kaupan työehtosopimus koskee kaikkea soveltamisalamääräyksessä todettua kauppaa, agentuuritoimintaa, liikenneasematoimintaa ja konevuokrausta. Kaupan työehtosopimuksen soveltamisala on laaja, ja soveltamisalan piiriin kuuluvat myös soveltamisalan piiriin kuuluvien kaupan alan yritysten tuottamat palvelu- ja tukitoiminnot. Työehtosopimusta sovelletaan sanamuotonsa perusteella toimialaperiaatteen mukaisesti kaupan alan yrityksessä tehtävään työhön. Kaupan alan yrityksessä suoritettu tekninen palvelutoiminta ei siis estä kaupan työehtosopimuksen soveltamista.

KUULTAVAN LAUSUMA

Suomen Kotidata Oy on kirjallisessa lausumassaan yhtynyt kaikkeen Kaupan liitto ry:n kan-teessa esitettyyn. Yhtiö on lisäksi ilmoittanut, ettei se ole koskaan ollut Palvelualojen työn-antajat PALTA ry:n jäsen.

TODISTELU

Kantajan kirjalliset todisteet

1. Suomen Kotidata Oy:n kaupparekisteriote
2. Suomen Kotidata Oy:n työnkuvaukset ja työtehtävät
3. Suomen Kotidata Oy:n markkinointimateriaalia
4. Kaupan liitto ry:n jäsenyyttä koskevat säännöt, erityisesti 4 § ”Jäsenyys”

TYÖTUOMIOISTUIMEN RATKAISU

Perustelut

Työehtosopimuslain 4 §

Työehtosopimuslain 4 §:n mukaan työehtosopimukseen ovat sidotut:

- 1) ne työnantajat ja yhdistykset, jotka ovat työehtosopimuksen tehneet tai jotka jälkeinpäin ovat aikaisempien sopimukseen osallisten suostumuksella kirjallisesti siihen yhtyneet;
- 2) ne rekisteröidyt yhdistykset, jotka yhdessä tai useammassa asteessa ovat edellisessä koh-dassa mainittujen yhdistysten alayhdistyksiä; ja
- 3) ne työnantajat ja työntekijät, jotka ovat tai sopimuksen voimassa ollessa ovat olleet sopi-mukseen sidotun yhdistyksen jäseniä; ja noudattakoot nämä työnantajat ja työntekijät tois-ensa kanssa tehtävissä työsuhteissa työehtosopimuksen määräyksiä.

Työnantaja, jota työehtosopimus sitoo, älköön sen soveltamisalalla tehdä sopimuksen ulko-puolellakaan olevan, työehtosopimuksen tarkoittamaa työtä suorittavan työntekijän kanssa työsuhteesta ehdoilla, jotka ovat ristiriidassa työehtosopimuksen kanssa.

Mitä 1 ja 2 momentissa on sanottu, on kuitenkin noudatettava ainoastaan sikäli kuin yhdis-tys, työnantaja tai työntekijä ei ole sidottu aikaisempaan, toisin ehdoin tehtyyn työehtosopi-mukseen sekä mikäli ei työehtosopimuksessa itsessään ole sen sitovaisuuspiiriä rajoitettu.

Työtuomioistuimen johtopäätökset

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry on vastauksessaan muun ohella viitannut siihen mahdol-lisuuteen, että yleissitova työehtosopimus voi joissain tilanteissa tulla sovellettavaksi, vaik-ka työnantaja olisi työnantajayhdistyksen jäsenenä sidottu toiseen työehtosopimukseen. Työ-tuomioistuin toteaa, että sen toimivaltaan ei kuulu ratkaista vaatimuksia, jotka perustuvat yleissitovaan työehtosopimukseen. Työtuomioistuin ei siten voi riita-asiassa ottaa kantaa sii-hen, voitaisiinko johonkin työhön soveltaa tiettyä työehtosopimusta yleissitovuuden perus-teella.

Työtuomioistuimen ratkaistavana olevassa asiassa on riidatonta, että Suomen Kotidata Oy -niminen yhtiö on Kaupan liitto ry:n jäsen. Näin ollen yhtiö on työehtosopimuslain 4 §:n nojalla lähtökohtaisesti sidottu Kaupan liitto ry:n ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n väliin kaupan työehtosopimukseen.

Kaupan työehtosopimuksen soveltamisalamääräyksen (1 §) mukaan sopimusta noudatetaan yrityksessä, jonka toimiala on mainittu kyseisessä määräyksessä. Asiassa on riidatonta, että Suomen Kotidata Oy harjoittaa toimintaa kaupan työehtosopimuksen soveltamisalalla. Työehtosopimukseen osalliset Kaupan liitto ry ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry ovat yksimielisesti katsoneet, että niin kutsutun toimialaperiaatteen mukaisesti Suomen Kotidata Oy:ssä tehtävään työhön voidaan soveltaa kaupan työehtosopimusta.

Kaupan työehtosopimukseen osallisten liittojen kannanottojen perusteeksi esitetyt seikat vastaavat työehtosopimusten soveltamisalatulkinnassa yleisesti noudatettuja sääntöjä. Työtuomioistuimella ei ole aihetta poiketa liittojen yksimielisistä kannoista.

Tuomiolauselma

Työtuomioistuin vahvistaa, että kaupan työehtosopimus soveltuu työehtosopimuslain 4 §:n nojalla Suomen Kotidata Oy:ssä.

Työtuomioistuinneuvos

Risto Niemiluoto

Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niemiluoto puheenjohtajana sekä Saarikoski, Nyysölä, Teerimäki, Lehto ja Tähtkäpää jäseninä. Esittelijä on ollut Korhonen.

Tuomio on yksimielinen.